

Podpora detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri prechode na stredné školy bežného typu

MANUÁL PRE RODIČA

Autorky:

Ing. Ivona Blahovcová

PaedDr. Tatiana Majerníková

**Každý rodič chce pre svoje dieťa to najlepšie, a preto je ťažké pozeráť sa
na to, ak jeho potenciál zostane nepovšimnutý.**

Milí rodičia, zákonní zástupcovia,¹

rozhodovanie „kam ďalej po základnej škole“ nie je jednoduché pre väčšinu mladých ľudí a ich rodičov. Ešte náročnejšie to však môže byť pre tých z vás, ktorí pri výbere potrebujete prihliadať na zdravotný stav, zdravotné postihnutie či znevýhodnenie, prípadne iné obmedzenia svojho dieťaťa.

Dokument, ktorý sa vám dostáva do rúk, sme zostavili s cieľom pomôcť vám pri neľahkej úlohe, akou je podpora vášho dieťaťa pri hľadaní vhodného profesijného smerovania a následného uplatnenia v spoločnosti. Na základe našich dlhoročných praktických skúseností s kariérovým poradenstvom sme pre vás zozbierali a spracovali informácie, ktoré vám pomôžu zorientovať sa v problematike výberu strednej školy. Berieme pri tom do úvahy všetky stredné školy bežného typu, v ktorých môžu byť vzdelávaní žiaci so zdravotným znevýhodnením formou individuálnej integrácie v triedach s ostatnými žiakmi. Nájdete tu informácie o tom, ako sa rozhodovať na základe kľúčových kompetencií, ktoré musia zvládnuť absolventi jednotlivých odborov, opíšeme pozitívne skúsenosti s integráciou v strednej škole i najčastejšie riziká pri profesijnom rozhodovaní. Neoddeliteľnou súčasťou tohto dokumentu je tabuľkový dokument „Požiadavky stredných škôl na žiakov so zdravotným znevýhodnením“², v ktorom sú zhrnuté kľúčové kompetencie všetkých odborov a ďalšie informácie, ktoré vám môžu byť pri rozhodovaní nápomocné.

Hnacím motorom pri písaní bolo naše úprimné pranie, aby si vaše deti vďaka výberu vhodnej strednej školy našli v budúcnosti prácu, ktorá sa stane nielen zdrojom ich obživy, ale bude im poskytovať aj pocit naplnenia a spokojnosti. K tomu im môže pomôcť váš citlivý prístup, dostatok informácií o svete práce a odborné kariérové poradenstvo, o ktoré môžete požiadať v škole alebo v poradenskom zariadení.

Prajeme vám a vašim deťom veľa šťastia pri výbere strednej školy!

autorky

¹ V dokumente ďalej používame pre lepšiu čitateľnosť len pojem „rodičia“. Máme však na mysli všetkých dospelých pomáhajúcich dieťaťu pri výbere školy a budúceho povolania, napr. pestúnov, starých rodičov, iných rodinných príslušníkov.

² Dokument vo formáte Microsoft Excel je potrebné stiahnuť zvlášť.

Obsah

1 Ako začať s kariérovým rozhodovaním u vás doma	4
2 Ako pracovať s tabuľkovým dokumentom „Požiadavky SŠ na žiakov so zdravotným znevýhodnením“	8
3 O čom sa informovať na stretnutí na strednej škole	13
4 Ako (ne-) komunikovať pri prechode na SŠ	16
5 Procesy podávania prihlášok a prijímacieho konania	19
6 Kde hľadať ďalšie informácie?	21
Zoznam skratiek.....	23
Zoznam použitých zdrojov.....	24
Terminológia – slovník pojmov	25

Kapitola 1

Ako začať s kariérovým rozhodovaním u vás doma

Týmto manuálom vám chceme poskytnúť podporu pri úspešnom nasmerovaní vášho dieťaťa končiaceho základnú školu v ďalšej rozhodujúcej etape jeho života. No skôr ako sa doň začítate, uvádzame niekoľko reálnych príkladov, s ktorými sme sa pri kariérovom poradenstve v našej praxi stretli. Stoja za prečítanie a zamyslenie sa, prv ako spolu so svojím dieťaťom pristúpíte k rozhovoru o výbere jeho budúcej profesie. Ilustrujú totiž rozhodovanie o strednej škole s viac či menej úspešným záverom a poukazujú na časté postupy pri jej výbere.

Príklad 1

Martin od útleho detstva veľa kreslil a maľoval. Nikdy však nenavštevoval žiadnu základnú umeleckú školu. Pri rozhodovaní o strednej škole doma rodičom povedal, že by chcel ísť na umeleckú školu. Otec s týmto výberom nesúhlasil s argumentom, že umelci majú ťažký život a málo z nich sa vie aj užiť. Sám ukončil strednú dopravnú školu, pracuje v doprave a je veľmi spokojný. Trval na tom, aby syn šiel v jeho šľapajach.

Už v prvom polroku na strednej škole (SŠ) Martin prepadal zo štyroch predmetov. Matka vyhľadala pomoc v poradenskom zariadení, kde bol v rámci kariérového poradenstva a diagnostiky potvrdený nevhodný výber SŠ. Odporúčaním bolo absolvovať konzultáciu na umeleckej škole a v prípade dohody zmeniť SŠ. Martin úspešne zvládol talentovú skúšku a bol prijatý. Aktuálne už ukončil aj VŠ, je úspešným výtvarníkom a dokáže sa užiť.

Príklad 2

Po zlých skúsenostiach s veľmi netaktným prístupom lekárov a strate dôvery v inštitúcie sa matka rozhodla nezverejniť diagnózu svojej dcéry a šla cestou „bojovníčky“, aby všetkým dokázala, že zvládnu aj nemožné. Pomocou veľkého množstva vynaložených finančných prostriedkov na rôzne doučovania jej dcéra Katarína skončila maturitný odbor.

Problém u nej nastal pri hľadaní práce. Jej reálne schopnosti nezodpovedali ukončenému vzdelaniu. Na pohovory musela chodiť s matkou, pretože nevedela sama komunikovať. Všetci potencijálni zamestnávateľia boli touto neštandardnou situáciou veľmi zaskočení a pýtali sa matky, prečo rozpráva za dcéru, ktorá ukončila školu s maturitou. Maturita je spojená s očakávaním výkonu samostatnej odbornej práce. V praxi bola Katarína kvôli tomuto rozporu nezamestnateľná.

Po tejto skúsenosti kontaktovala matka poradenské zariadenie a požiadala o pomoc. Tu bolo možné už len poradiť zverejnenie diagnózy a požiadať o invalidný dôchodok. Po formálnom uznaní ťažkého zdravotného postihnutia (ŤZP) sa mohla Katarína úspešne uchádzať o prácu na chránených pracoviskách.

Príklad 3

Tomáš bol na prvom stupni ZŠ integrovaný najprv s diagnózou ADHD, neskôr po výrazných problémoch vo viacerých rovinách (nezvládal komunikáciu a vzťahy so spolužiakmi a pedagógmi), mu bola diagnóza zmenená na Aspergerov syndróm.

Po úspešnom ukončení ZŠ napriek nadpriemernému intelektu a kvôli veľmi vyhraneným záujmom, predovšetkým v oblasti elektrotechniky a programovania, nechcel pokračovať vo vzdelávaní na gymnáziu, pretože nemal rád ostatné predmety (dejepis, biológiu...). Tomáš bol prijatý na strednú odbornú školu (SOŠ), kde dominovali predmety informatika a programovanie. Počas štúdia bol individuálne integrovaný a mal individuálne vzdelávanie z dôvodu vážneho zdravotného stavu.

Rodina mu bola veľkou oporou, najmä otec ho intenzívne podporoval v záujmoch. Po úspešnom ukončení strednej školy bol prijatý na vysokú školu (VŠ), kde sa stretol s úplným pochopením a prijatím svojho talentu aj osobnosti. Aktuálne pokračuje v štúdiu na III. stupni VŠ.

Príklad 4

Matka vyhľadala pomoc v poradenskom zariadení a požiadala o kariérové poradenstvo pre dcéru Petru s dyskalkúliou. Ona sama pracuje ako zdravotná sestra a chcela by pre svoju dcéru to isté uplatnenie. V priebehu rozhovoru s Petrou vyšla najavo aj jej fóbia z krvi, otvorených rán a nemocničného prostredia. Petra uviedla aj to, že relaxuje pri hudbe a maľovaní, ktoré ju upokojujú. Tiež uviedla, že má veľmi rada malé deti.

Pri samotnom kariérovom poradenstve boli matke vysvetlené riziká poruchy matematického myslenia v súvislosti s prácou zdravotnej sestry. V praxi sa môžu prejaviť napr. v riedení pomerov infúzie, dávkovaní liekov, správnom čítaní receptov, diagnóz a pod. Vzhľadom na tieto skutočnosti je uvedená porucha učenia vysoko riziková a môže viesť k ohrozeniu zdravia pacientov. Petre bola odporučená pedagogická škola.

Jej matka sa neskôr vrátila do poradenského zariadenia a chcela sa porozprávať o svojom vlastnom probléme. Bolo jej to aj odporučené vrchnou sestrou, jej priamou nadriadenou. Vyjadrila sa, že v čase, keď ona študovala, sa nikto nezapodieval jej problémami v matematike a ona sama to uzavrela tak, že nemá na ňu „bunky“. Matematika nie je profilový predmet na zdravotnej škole a aj preto si ju vybrala. Aktuálne pracuje na oddelení dialýzy, kde potrebuje nastavovať dialyzačný prístroj vo vzťahu k hmotnosti pacienta, na čo sú potrebné prepočty. Hlavná sestra si všimla, že jej to robí problém a nevie to urobiť samostatne. Následne podstúpila v odbornom zariadení vyšetrenie, ktoré aj u nej potvrdilo dyskalkúliu. Vzhľadom na pokročilejší vek a roky praxe by už u nej nebola možná zmena vzdelania a bola preto preradená na rehabilitačné oddelenie.

Veríme, že vás tieto príklady z praxe inšpirovali k premýšľaniu. Ešte pred tým, než sa pustíte do ďalšieho čítania, skúste si zodpovedať nasledujúce otázky:

- Zohľadňujete pri výbere SŠ záujmy dieťaťa? Viete, čo ho baví a teší?
- Dali ste dieťaťu priestor na vyjadrenie jeho predstáv o výbere SŠ? Akceptujete jeho názor, výber, túžbu?
- Poznáte jeho reálne vedomosti, schopnosti a talent? Nepreceňujete alebo nepodceňujete ho?
- Máte predstavu o možnostiach uplatnenia na trhu práce?
- Nakoľko je pri rozhodovaní prítomný tlak vašich vlastných (nesplnených) snov?
- Aké očakávania máte vo vzťahu ku kariére svojho dieťaťa? Čo by vás potešilo? Na čom vám záleží?

Ako môžete podporiť svoje dieťa pri výbere strednej školy?

Kariérové rozhodovanie je v živote každého človeka jedno z najdôležitejších. Ide o spojenie snov, schopností, talentu, nadania, záujmov a následné hľadanie uplatnenia na trhu práce k svojej spokojnosti. Nemali by doň zasahovať nesplnené túžby rodičov či starých rodičov. Rovnako by sme nemali spochybňovať výber školy dieťaťa so slovami „my vieme, čo je pre teba najlepšie“. Aby vaše dieťa robilo v budúcnosti to, čo ho skutočne zaujíma, naplňa, aby si splnilo svoj sen, ak nejaký má, je potrebné hľadať profesiu spolu s ním a pomôcť mu s výberom strednej školy tak, aby viedla k želanej budúcnosti. Úspechom je, ak sa zamestnanie stane zároveň koníčkom. Poďme na to spolu, krok po kroku.

Vytvorte priestor na úprimný rozhovor s dieťaťom o jeho budúcnosti

Doprajte si dostatok času, nerozhodujte sa na poslednú chvíľu. Zvoľte si vhodné pokojné, príjemné prostredie na rozhovor. Ak dieťa nevie, čím presne chce byť, buďte mu v rozhovore o výbere SŠ oporou a rešpektujte jeho výber. Podelte sa s ním aj o to, ako ste sa vy sami rozhodovali o svojej vzdelávacej a pracovnej kariére.

Spolu s dieťaťom sa zamyslite nad nasledujúcimi otázkami. Ako odpovede na ne ovplyvňujú výber strednej školy? Nechajte dieťaťu dostatok času na rozmyslenie a formulovanie vlastných odpovedí.

- Čo ťa baví, o čo sa zaujímaš?
- Čo rád/rada robíš vo voľnom čase?
- Pri akej aktivite strácaš pojem o čase?
- Keď zavrieš oči, čo si predstavíš, že robíš a cítiš sa pri tom príjemne?
- S čím doma ochotne pomáhaš?
- Ak vykonávaš nejakú činnosť, si radšej doma (v uzavretom priestore) alebo vonku?
- Ktoré predmety ťa v škole zaujímajú a prečo?
- Rád/rada komunikuješ s ľuďmi?
- Zaujímaš sa o zvieratá a prírodu?
- Aké činnosti dokážeš urobiť samostatne a veľmi dobre?
- Vieš získané vedomosti a zručnosti naučiť svojich kamarátov, spolužiakov?
- Robíš rád/rada niečo praktické alebo sa radšej učíš nové veci z kníh?
- Rád/rada a ľahko sa učíš cudzie jazyky?
- Poznáš svoje túžby?
- Kde sa vidíš o 5 rokov, čo robíš? Si pri tom spokojný/spokojná?

Sami sa zamyslite nad týmito otázkami:

- Aké má vaše dieťa schopnosti, zručnosti, záujmy, hodnoty, ciele, túžby?
- Aké má osobné vlastnosti (húževnatosť, cieľavedomosť, pracovitosť, schopnosť prekonávať prekážky, akceptovať manuálnu prácu, ochotu vzdelávať sa...)?
- Aké má silné stránky? Má na niečo talent, nadanie?
- Viete porovnať jeho predpoklady s cieľmi, ktoré chce dosiahnuť (schopnosti, nadanie, zručnosti, školské výsledky...)?

- Poznáte druh a stupeň postihnutia, narušenia alebo znevýhodnenia svojho dieťaťa a prognózu jeho vývinu alebo stavu?

Riešte výber strednej školy v časovom predstihu, nie na poslednú chvíľu

- Zčať s výberom odboru SŠ v 9. ročníku je neskoro.
- Potrebujete vedieť, že na niektorých školách je nutná dlhšia príprava na prijímacie skúšky (napr. príprava portfólia na umelecké školy, jazyková príprava na bilingválne gymnáziá a pod.).
- Pri dieťati so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) si overte možnosť zvládnutia odboru, naplnenia profilu absolventa priamo na strednej škole. Odporúčame to riešiť najneskôr v 8. ročníku (nevyhnutné je to pri dieťati, ktoré používa kompenzačnú pomôcku).
- Získajte informácie o personálnom a materiálno-technickom vybavení školy (dôležité pre deti so ŠVVP).

Získajte maximum konkrétnych informácií o odbore

- Z webovej stránky strednej školy získate základné informácie o škole, učebných a študijných odboroch, vyučovacích predmetoch, mimoškolských aktivitách, výmenných pobytoch, priebehu praxe a pod.
- Návštevou dní otvorených dverí, ktoré sa uskutočňujú na jednotlivých stredných školách, máte možnosť priamo spoznať atmosféru školy, personálne, materiálno-technické vybavenie školy, prístup pedagógov.
- V tabuľkovom dokumente „Požiadavky stredných škôl na žiakov so zdravotným znevýhodnením“, ktorý je súčasťou tohto dokumentu, nájdete prehľad aktuálnych odborov na stredných školách, výber dôležitých kľúčových kompetencií, odbory vyžadujúce talentovú skúšku, odbory zapojené do duálneho vzdelávania a odbory, ktoré vyžadujú zdravotnú spôsobilosť. V nasledujúcich kapitolách nájdete aj návod na to, ako tento tabuľkový dokument používať.

Odporúčame tiež kontaktovať kariérového/výchovného poradcu v základnej škole, ktorú vaše dieťa navštevuje, alebo požiadať príslušné poradenské zariadenie (centrum poradenstva a prevencie – CPP) o kariérové poradenstvo. Niekedy pohľad nestranej osoby s dostatočným odstupom a odbornosťou môže byť presne tým, čo v rozhodovacom procese doplní chýbajúce informácie a pomôže završiť voľbu strednej školy. V rámci služieb individuálneho kariérového poradenstva sa stretnete s odborným zamestnancom, ktorý sa porozpráva s vami a vaším dieťaťom. Na základe vstupného rozhovoru si vyjasníte, čo potrebujete a očakávate. Nasleduje zväčša proces objektívneho zisťovania schopností, vlastností, motivácie a záujmov dieťaťa, jeho silných stránok a priestoru na rozvoj. To sa deje obvykle prácou s testami a dotazníkmi, ale využívajú sa aj iné metódy. Po získaní obrazu o dieťati odborník pracuje s aktuálnymi informáciami o školách a trhu práce. Následne vás bude podporovať pri procese výberu a sprevádzať pri prípadnom nesúlade medzi vami a dieťaťom. Môže tiež svojmu dieťaťu ponúknuť aktivity na rozvoj mäkkých zručností na rozmýšľanie o sebe, rozhodovanie a nezávislosť pri výbere.

Kapitola 2

Ako pracovať s tabuľkovým dokumentom „Požiadavky SŠ na žiakov so zdravotným znevýhodnením“

Aby ste ako rodičia mali presnejšiu predstavu, čo ktorý odbor od dieťaťa vyžaduje, pozreli sme sa podrobne na požiadavky jednotlivých stredných škôl a spracovali sme ich pre vás do tabuľky „Požiadavky stredných škôl na žiakov so zdravotným znevýhodnením“, ktorá tvorí obsahovú súčasť tohto dokumentu (v samostatnom súbore). Nájdete tu informácie o stredných školách, v ktorých môžu byť vzdelávaní žiaci so zdravotným znevýhodnením formou individuálnej integrácie v triedach s ostatnými žiakmi: gymnázia, stredné odborné školy, stredné športové školy, školy umeleckého priemyslu, konzervatóriá.

Podľa stupňa vzdelania a dĺžky štúdia ide o tieto typy vzdelávania:

- **nižšie stredné odborné vzdelanie** v dvojročných učebných odboroch (pre žiakov, ktorí neukončili vzdelávací program v základnej škole a navštevovali základnú školu najmenej 9 rokov) ukončených záverečnou skúškou;
- **stredné odborné vzdelanie** v 3- až 4-ročných učebných odboroch – po ukončení štúdia absolvent získava výučný list;
- **úplné stredné odborné vzdelanie** v 4- až 5-ročných študijných odboroch ukončených maturitou, absolvent získava doklad – vysvedčenie o maturitnej skúške (bilingválne SOŠ, obchodná akadémia – maturita v cudzom jazyku, hotelová akadémia – absolvent získa výučný list aj maturitné vysvedčenie);
- **úplné stredné všeobecné vzdelanie** v najmenej 4-ročnom a najviac v 8-ročnom vzdelávacom programe odboru vzdelávania v gymnáziu, ukončenom maturitnou skúškou, absolvent získava doklad – vysvedčenie o maturitnej skúške.

Na jednotlivých hárkoch sú v tabuľkách spracované skupiny odborov označené číselným kódom.³ O každom odbore uvádzame nasledovné informácie:

- Stĺpec A: odbor (číslo a názov)
- Stĺpec B: požadované kompetencie (výber kľúčových kompetencií)
- Stĺpec C: nevyhnutnosť osobnej konzultácie
- Stĺpec D: všeobecné odporúčania SŠ pred prijímacím konaním

V ďalšom texte nájdete podrobnejšie objasnenie a význam týchto informácií. Zároveň ponúkame aj prehľadné grafické znázornenie, ako postupovať pri práci s tabuľkami. Nájdete ho na obrázku č. 1 na strane 12.

³ Číselné kódy zodpovedajú školskému vzdelávaciemu programu (ŠVP) pre gymnázia so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom a podľa ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu.

Výber študijného alebo učebného odboru (stĺpec A)

Spracovali sme pre vás prehľad všetkých odborov zaradených v Štátnom vzdelávacom programe pre skupiny odborov (odvetví) pod číselnými kódmi 29 až 92.⁴ Ponuka jednotlivých odborov sa mení podľa požiadaviek trhu práce a pracovných pozícií požadovaných zamestnávateľmi. Študijné a učebné odbory a celkový počet žiakov, ktorých každá škola plánuje prijať na istý odbor, sú schvaľované orgánmi štátnej správy každý rok, preto je potrebné, aby ste si overili aktuálnu ponuku odborov pre jednotlivé stredné školy v danom školskom roku. Aktuálne údaje sú uverejnené na stránke ministerstva školstva (MŠVVaŠ SR) – <https://www.minedu.sk/sustava-studijnych-odborov-sr/>, kde nájdete odkaz na „národné členenie skupín odborov“, alebo na webstránke školských výpočtových stredísk – pod hlavičkou „naplnenosť a možnosti štúdia“ – <https://www.svs.edu.sk/prehlady.aspx>.

Ak v dokumente nájdete pre svoje dieťa vhodný odbor, na každej základnej škole vám kariérový, prípadne výchovný poradca zistí konkrétnu strednú školu, na ktorej sa dá odbor študovať vo vašom regióne (meste) a overí jeho aktuálnosť v danom školskom roku.

Pri výbere učebného alebo študijného odboru pre svoje dieťa je dôležité prihliadať na jeho výchovno-vzdelávacie výsledky (dôležité sú známky z koncoročného vysvedčenia 8. roč. a polročné vysvedčenie z 9. ročníka). Stredné školy môžu brať do úvahy aj výsledky z Testovania 9, osobnostné predpoklady, záujmy, schopnosti, zručnosti, silné i slabé stránky, reálne možnosti zvládnutia štúdia, prognózy ďalšieho vývinu choroby. Je dôležité oboznámiť sa so všetkými informáciami ku konkrétnemu odboru, s nárokmi na požadované kompetencie, na pracovné prostredie, zdravotné znevýhodnenie, prípadne potrebu osobnej konzultácie na strednej škole.

Požadované kompetencie (stĺpec B)

V tomto stĺpci nájdete **výber kľúčových kompetencií**, ktoré je potrebné poznať a následne zvážiť pri samotnom výbere odboru (o to dôležitejšie je to pri deťoch so ŠVVP, v súvislosti s jednotlivými typmi zdravotného znevýhodnenia, ochorenia). Kľúčové kompetencie sú požadované vedomosti, zručnosti, osobnostné predpoklady, vlastnosti a schopnosti, ktoré musí naplniť **každý absolvent** strednej školy na úspešné ukončenie štúdia. Je preto potrebné dopredu sa zamyslieť nad tým, či vaše dieťa dokáže vybraný odbor úspešne zvládnuť a bude vedieť tieto dôležité kompetencie nadobudnúť. Pre lepšie pochopenie uvádzame niekoľko príkladov:

Príklad

Dieťa nemá rado matematiku, má celkovo problémy s logikou a pozornosťou, ktorá sa zhoršuje práve pri práci s číslami. Pri rozhovore o výbere strednej školy uvádza, že by chcelo pracovať s peniazmi v banke. Vzorom mu je práca jeho matky, ktorá sa mu javí veľmi zaujímavá a trendová.

V tabuľkovom dokumente po výbere odboru 63-64 ekonomika a organizácia, obchod a služby sa zobrazia odbory, ktoré ponúkajú prácu s financiami (stĺpec A). V stĺpci B sú uvedené kľúčové kompetencie a tam sa uvádza potreba logiky, pozornosti a matematické zručnosti.

Záver: Nevhodný výber odboru. Rizikom je rozpor kľúčovej kompetencie so samotnými schopnosťami a preferenciami dieťaťa.

⁴ Informácie o odboroch sú aktuálne k 15. 2. 2023

Preverenie kľúčových kompetencií je nevyhnutné, aby žiaci v závislosti od svojich schopností a zručností, ale aj typu svojho zdravotného znevýhodnenia, ochorenia, dokázali vybraný odbor úspešne zvládnuť.

Príklad

Žiačka ZŠ s vývinovými poruchami učenia (dyslexia, dysgrafia) veľmi rada kreslí, maľuje, má veľkú predstavivosť, je tvorivá a kreatívna. Bola úspešná vo viacerých výtvarných súťažiach. Má záujem o takú strednú školu, kde by mohla pokračovať v rozvíjaní svojho výtvarného talentu.

V tabuľke po výbere odboru 86 – umenie a umelecko-remeselná tvorba III sa zobrazia umelecké odbory (stĺpec A). V stĺpci B sú uvedené kľúčové kompetencie: manuálna zručnosť v oblasti kresby a maľby, kreatívne myslenie, kreatívne zručnosti, schopnosť samostatne tvoriť. V stĺpci C sa uvádza nevyhnutnosť osobnej konzultácie s vedením školy v prípade vývinových porúch učenia. Vo všeobecných odporúčaniach (stĺpec D) sa uvádzajú podmienky prijatia uchádzačov, ako napríklad absolvovanie talentovej skúšky.

Záver: Vhodný výber odboru. Súlad medzi kľúčovými kompetenciami a samotnými schopnosťami žiačky.

Nevyhnutnosť osobnej konzultácie (stĺpec C)

Ak máte dieťa so ŠVVP, prax ukázala, že na úspešné zvládnutie štúdia je dôležité poznať podmienky a možnosti jeho integrácie a personálne a materiálno-technické možnosti školy. Tie je potrebné osobne odkonzultovať priamo s jej vedením. Je však potrebné rozmyšľať aj ďalej do budúcnosti, a to v zmysle následných možností uplatnenia sa na pracovnom trhu, obmedzení v rôznych pracovných pozíciách či ich potenciálnych zdravotných vplyvoch. Rodič aj dieťa sa navyše pred výberom strednej školy musia oboznámiť aj s **nárokmi na prostredie**, v ktorom sa bude vykonávať budúce povolanie.

V tabuľke konkrétne uvádzame **zdravotné znevýhodnenia podľa odborov**, ktoré je potrebné odkonzultovať so strednou školou pred samotným odoslaním prihlášky. U žiakov s vážnym zdravotným postihnutím odporúčame osobnú návštevu v rámci dní otvorených dverí (DOD) v 8. ročníku a priamu konzultáciu s kariérovým poradcom na strednej škole, aby ste v prípade nevhodnej voľby mali priestor a čas na prípadnú zmenu výberu odboru alebo konkrétnej strednej školy.

Všeobecné odporúčania SŠ pred prijímacím konaním (stĺpec D)

Dlhoročné skúsenosti nám ukazujú, že je nevyhnutné zväziť nároky na prostredie výkonu povolania a oboznámiť sa s možnosťami školy, ale aj miestami na **absolvovanie odbornej praxe**. Žiak môže vykonávať odbornú prax priamo v škole, ale aj mimo školy, ako napr. vo firme, podniku, prevádzke a pod. Zároveň je povinný absolvovať súvislú a priebežnú odbornú prax v zmluvných zariadeniach v predpísanom rozsahu (súvislá prax 100 %, priebežná prax 75 %). Zváženie podmienok je najdôležitejšie pri zníženej samostatnosti v oblasti mobility (samostatný prístup, bezbariérovosť, fungovanie bez prítomnosti asistenta, zvládanie bežných sebaobslužných činností), pri problémoch s orientáciou v priestore, pri problémoch so sociálnou integráciou a pod.

Zaujímavou a často vhodnou voľbou je výber odboru na strednej odbornej škole alebo odbornom učilišti zaradenom do duálneho vzdelávania. **Duálne vzdelávanie** je vzdelávanie, kde žiak absolvuje teoretickú časť vyučovania v škole a praktickú časť priamo v prevádzke u zamestnávateľa. Ak žiak úspešne absolvuje výberové konanie u zamestnávateľa a prijímacie skúšky na strednej škole, zamestnávateľ s ním uzatvorí zmluvu o budúcej pracovnej zmluve. Predmetom tejto zmluvy je záväzok zamestnávateľa, že žiaka po ukončení štúdia prijme do pracovného pomeru, a záväzok žiaka, že sa stane jeho zamestnancom.

Duálne vzdelávanie prináša nasledovné benefity:

- finančné zabezpečenie žiaka – motivačné štipendium, podnikové štipendium, odmena za produktívnu prácu,
- hmotné zabezpečenie žiaka – osobné ochranné pracovné prostriedky, úhrada nákladov na stravovanie, ubytovanie žiaka v školskom internáte, cestovné náhrady,
- získanie pracovných návykov v reálnych podmienkach.

V tabuľkách sme pre vás vyznačili odbory zaradené do duálneho vzdelávania, ako aj odbory, v ktorých sa vyžaduje **zdravotná spôsobilosť** na účel schopnosti študovať príslušný odbor vzdelávania. Zdravotná spôsobilosť žiaka sa preukazuje pri prijímaní žiaka do učebného odboru alebo do študijného odboru. Potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti na účel schopnosti študovať príslušný odbor sa prikladá k prihláške na strednú školu na predpísanom tlačive. Konkrétne informácie môžete získať u kariérového, resp. výchovného poradcu na ZŠ.

Označené sú aj učebné a študijné odbory vyžadujúce overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania absolvovaním **talentovej skúšky**. Je dôležité poznať kritériá talentovej skúšky skôr ako v 9. ročníku, aby sa žiak na skúšku mohol včas pripraviť. Školy umeleckého priemyslu vyžadujú k prijímaciemu pohovoru aj vlastné portfólio, ktoré obsahuje výtvarné práce vytvorené rôznymi technikami (napr. kresba, grafika, maľba, audio, video produkcia, fotografie, literárne práce, priestorové práce), a ich príprava a skompletizovanie si vyžadujú čas. Konkrétne informácie získate u kariérového, resp. výchovného poradcu na ZŠ.

1. Výber študijného alebo učebného odboru podľa záujmu dieťaťa – **stípec A**

Pri výbere je potrebné prihliadať na vzdelávacie výsledky – rozhodujúce sú koncoročné známky z 8. ročníka, polročné známky z 9. ročníka, dôležitý môže byť aj výsledok z Testovania 9. Je vhodné, ak výberu predchádza kariérové poradenstvo uskutočnené kariérovým poradcom ZŠ alebo zrealizované odborné psychologické vyšetrenie v poradenskom zariadení, konzultácia so školským psychológom, prípadne špeciálnym pedagógom.

2. Oboznámenie sa s požadovanými kľúčovými kompetenciami vybraného odboru – **stípec B**

Na úspešné absolvovanie odboru je potrebné naplniť profil absolventa a zvládnuť všetky požadované nároky vo vzdelávaní i praktickej činnosti.

3. Oboznámenie sa s nárokmi na pracovné prostredie a požadovanú zdravotnú spôsobilosť vo vybranom odbore (všeobecné odporúčania) – **stípec D**

Zdravotnú spôsobilosť posudzuje lekár na účel schopnosti študovať zvolený odbor a potvrdzuje sa na predpísanom tlačive v požadovaných odboroch.

4. Overenie potrebnosti, resp. nevyhnutnosti osobnej konzultácie priamo vo vybranej škole v súlade s potrebami, resp. diagnózou dieťaťa/žiaka – **stípec C**

Je potrebné prihliadať na aktuálny zdravotný stav a zdravotné obmedzenia, zvážiť, či ide o ľahšiu alebo ťažšiu formu zdravotného znevýhodnenia a do akej miery sú prejavy kompenzované. Vhodné je dohodnúť si termín stretnutia koncom 8. ročníka, najneskôr však na začiatku 9. ročníka.

Pre dieťa so zdravotným znevýhodnením sa forma prijímacej skúšky určí s prihliadnutím na jeho zdravotné znevýhodnenie.

5. Overenie, či sa vo vybranom odbore vyžaduje absolvovanie talentovej skúšky (**stípec D**), príprava v dostatočnom časovom predstihu.

Potrebné je reálne zhodnotenie úrovne požadovaných schopností a zručností, ktoré sú potrebné na zvládnutie talentovej skúšky (školy umeleckého priemyslu), a oboznámiť sa s kritériami tvorby portfólia vlastných prác. Prípravu je potrebné začať najneskôr v 8. ročníku.

6. Overenie aktuálnosti odboru pre daný školský rok v príslušnom regióne.

Informáciu poskytne kariérový alebo výchovný poradca ZŠ alebo si rodič vyhľadá strednú školu na webstránke Školské výpočtové strediská www.svs.edu.sk/prehlady.aspx.

Obr. 1: Ako pracovať s tabuľkou Požiadavky SŠ na žiakov so zdravotným znevýhodnením

Kapitola 3

O čom sa informovať na stretnutí na strednej škole

Informovanosť v plnom rozsahu o budúcom štúdiu je jedným z dôležitých faktorov, ktoré ovplyvňujú úspešný prechod vášho dieťaťa zo základnej školy na strednú školu, o to viac, ak máte dieťa so ŠVVP. Vychádzajúc z našich skúseností, odporúčame dohodnúť si stretnutie s vedením vybranej strednej školy v dostatočnom časovom predstihu a osobne získať požadované informácie. Ponúkame prehľad otázok, na ktoré je dôležité poznať odpovede.

Aké sú možnosti štúdia a podmienky individuálnej integrácie na strednej škole?

Odporúčame overiť si reálne možnosti školy, požiadavky na absolvovanie teoretickej i praktickej časti vzdelávania, možnosti úpravy vzdelávacích podmienok podľa individuálnych potrieb dieťaťa v závislosti od zdravotného znevýhodnenia či možnosť individuálnej pomoci pri maturite. Zistíte, či je možné využiť pomoc školského špeciálneho pedagóga, školského psychológa alebo či je k dispozícii samotný asistent učiteľa, ktorý môže v rámci vyučovania individuálne pracovať so žiakmi s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie a pod.

Aké úpravy vo vzdelávaní, klasifikácii a hodnotení vedomostí žiaka so ŠVVP môže škola poskytnúť?

Každý absolvent musí naplniť profil absolventa v danom odbore a zvládnuť všetky požadované nároky vybraného odboru. Pri určení metód a foriem hodnotenia sa učitelia riadia odporúčaniami poradenského zariadenia, ktoré sú uvedené v správe z diagnostického vyšetrenia.

Ktoré predmety je možné klasifikovať slovné, resp. neklasifikovať?

Škola vo svojom školskom vzdelávacom programe uvádza formu priebežného hodnotenia a formu súhrnného hodnotenia pre každý vyučovací predmet.

Je možné oslobodenie od vyučovania cudzieho jazyka?

Overte si, či je na strednej škole povinná výučba cudzieho jazyka, na akej úrovni, resp. jazykovej náročnosti je požadovaná. Má žiak so zdravotným znevýhodnením možnosť voľby formy výučby cudzieho jazyka, rozsahu a hodnotenia? Aké sú dôsledky oslobodenia pre prípadné pokračovanie na VŠ?

Dokáže škola splniť personálne a materiálno-technické požiadavky na vybavenie pre žiaka so ŠVVP?

Pri hodnotení týchto požiadaviek školy pristupujú ku každému žiakovi so ŠVVP individuálne. V správe z diagnostického vyšetrenia môžu byť uvedené napr.:

- **personálne požiadavky** – individuálny prístup pedagógov rešpektujúcich schopnosti, možnosti, zdravotný stav žiaka; systematická starostlivosť školského psychológa, školského špeciálneho pedagóga; prítomnosť asistenta učiteľa na hodinách; poradenstvo pre rodiča a spolupráca s poradenskými zariadeniami, ktoré majú žiaka v starostlivosti;
- **materiálno-technické vybavenie** – zabezpečenie bezbariérového prístupu, používanie kompenzačných pomôcok na vyučovaní (špeciálne kompenzačné pomôcky, didaktické pomôcky,

gramatické tabuľky, špeciálne učebnice, špeciálne edukačné publikácie, počítač, kalkulačka, špeciálna IKT technika a pod.).

Umožní škola používanie kompenzačných pomôcok? Dá sa štúdium s kompenzačnou pomôckou zvládnuť?

Vo veci používania kompenzačných pomôcok odporúčame informovať sa priamo v škole. Každé dieťa s kompenzačnou pomôckou sa posudzuje individuálne v závislosti od druhu a stupňa postihnutia, ako aj od samotnej používanej kompenzačnej pomôcky. Aj dieťa s kompenzačnou pomôckou musí mať schopnosť naplniť profil absolventa.

Majú učitelia vyhradený priestor na individuálne konzultácie so žiakom?

Zistite si priamo na strednej škole, či majú túto možnosť učitelia jednotlivých predmetov, za akých podmienok a v akom rozsahu.

Disponuje škola asistentmi učiteľa, resp. je ochotná o nich žiadať?

Školský zákon túto možnosť umožňuje aj stredným školám. V prípade, že vaše dieťa potrebuje asistenta, odporúčame si túto informáciu preveriť priamo na strednej škole. Riaditeľ strednej školy môže podať žiadosť o pridelenie asistenta učiteľa na príslušný regionálny úrad školskej správy v stanovenom termíne.

Dokáže škola zabezpečiť špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby pre dieťa/žiaka so ŠVVP?

Dané potreby posudzuje škola individuálne a môžu sa týkať modifikácie metód a obsahu vzdelávania (pri úprave obsahu nemôže nastať redukcia učiva), poskytnutia dlhšieho času žiakovi na splnenie úloh, individuálny alebo diferencovaný prístup k žiakovi, písomné skúšanie so špecifickými postupmi, práce so špeciálnym pedagógom, resp. asistentom učiteľa počas vyučovania, vzdelávania v domácich podmienkach, úpravy pracovného priestoru, zabezpečenia špeciálneho nábytku, bezbariérového prístupu, zaistenia nerušeného miesta v triede a pod. Odporúčame, aby ste si zistili konkrétne možnosti, ktoré stredná škola môže poskytnúť a dokáže zabezpečiť.

Môže žiak študovať formou individuálneho vzdelávania zo zdravotných dôvodov?

O povolení individuálneho vzdelávania rozhoduje riaditeľ školy v rámci rozhodovania o oslobodení žiaka od povinnosti dochádzať do školy podľa osobitného predpisu. O povolení individuálneho vzdelávania žiaka, ktorý sa pripravuje v systéme duálneho vzdelávania, rozhoduje riaditeľ školy po súhlase zamestnávateľa, u ktorého sa tento žiak pripravuje. Individuálne vzdelávanie sa povoľuje žiakovi školy, ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole.

K žiadosti o povolenie individuálneho vzdelávania sa priloží vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast alebo odporúčanie zariadenia poradenstva a prevencie. Vzdelávanie žiaka zabezpečuje škola, ktorá rozhodla o povolení individuálneho vzdelávania, a to v rozsahu najmenej dve hodiny týždenne.⁵

Aké sú možnosti a skúsenosti uplatnenia v praxi pre konkrétne znevýhodnenie?

Je možné zaradenie do duálneho vzdelávania alebo pokračovanie v štúdiu na vysokej škole? Je možné pracovať v chránenej dielni? Aké sú možnosti zamestnať sa po ukončení štúdia?

⁵ § 24 zákona č. 245/2008 Z. z.

Aké sú možnosti duálneho vzdelávania?

Je prospešné, aby ste si overili svoje očakávania od štúdia touto formou a podmienky absolvovania praxe. Odporúča sa osobné stretnutie so zamestnávateľom, ktorý pozná konkrétne možnosti zamestnania po ukončení vzdelávania.

Má žiak nárok na nejakú finančnú pomoc?

Informácie by mal vedieť poskytnúť riaditeľ školy. Finančná pomoc môže byť vo forme motivačného štipendia, podnikového štipendia, finančného príspevku na pracovný odev, na notebook. Deti patriace k sociálne znevýhodneným majú nárok aj na dotáciu z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vo forme príspevku na stravu, školské pomôcky a dopravu, a to v prípade, ak spĺňajú tri z nasledujúcich podmienok:

- Aspoň jeden z rodičov je poberateľom dávky v hmotnej núdzi.
- Aspoň jeden z rodičov je bez zamestnania.
- Najvyššie dosiahnuté vzdelanie aspoň jedného z rodičov je základné vzdelanie.
- Žiak žije v neštandardných bytových a hygienických podmienkach.
- Vyučovací jazyk školy je iný než jazyk, ktorým hovorí žiak doma.

Kapitola 4

Ako (ne-) komunikovať pri prechode na SŠ

Ochota a schopnosť transparentne komunikovať smerom k dieťaťu, k učiteľom, k vedeniu strednej školy je dôležitým faktorom, ktorý dokáže pozitívne prispieť k úspešnému prechodu zo základnej školy na strednú školu. V tejto kapitole zhŕňame a upozorňujeme na často sa opakujúce situácie, ktoré môžu spôsobiť rodičovi, dieťaťu i strednej škole problémy.

Situácia 1: Rodič alebo kariérový/výchovný poradca ZŠ neuvedú do prihlášky, že ide o žiaka so ŠVVP integrovaného v bežnej triede základnej školy.

Samotný prechod zo ZŠ na SŠ môže byť pre deti náročný, zvlášť pre deti so ŠVVP. Ak sa nezabezpečí plynulý prechod a pokračovanie v integrácii, môžu nastať problémy pri vzdelávaní žiaka i v školskej adaptácii, ktoré sa môžu prejaviť hneď v prvom ročníku alebo aj neskôr. Vychádzajúc z praxe, chceme poukázať na naše skúsenosti z praxe poradenského zariadenia, že títo žiaci zažívajú neúspech v učení, ktorý ich následne odrádza od chodenia do školy, zažívajú stres pri nevládaní kľúčových kompetencií, majú obavu zo zvládnutia maturity, záverečnej skúšky a pod. Riešiť integráciu žiaka v poslednom ročníku základnej školy je neskoro aj z pohľadu strednej školy. Ak má vaše dieťa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, odporúčame uviesť tento fakt v prihláške, keďže bude mať zabezpečený plynulejší prechod na strednú školu s tým, že odporúčania zo správy z diagnostického vyšetrenia z poradenského zariadenia sa vo výchovno-vzdelávacom procese uplatňujú od začiatku prvého školského roka.

***Príklad:** Žiak s dg. Aspergerov syndróm bol prijatý na SOŠ automobilovú. V úvodnom týždni mali oboznamovaciu hodinu praxe, na ktorej majster spustil stroje. Extrémny hluk strojov u neho vyvolal neprimeranú reakciu, ktorá mohla mať fatálne následky. Na základe tohto incidentu SŠ kontaktovala rodičov a vyšlo najavo, že v prihláške na SŠ nebolo uvedené, že ide o žiaka so ŠVVP integrovaného v ZŠ. Rodič nebol oboznámený s tým, že má doručiť správy z vyšetrení a aj na SŠ podať žiadosť o integráciu. Tu musíme skonštatovať, že výchovný poradca ZŠ si nesplnil svoju povinnosť.*

***Záver a odporúčanie:** V prípade žiakov so zdravotným znevýhodnením integrovaných v ZŠ je nevyhnutné, aby táto informácia bola uvedená v prihláške na strednú školu. Rovnako je dôležité poskytnúť rodičovi/zákonnému zástupcovi všetky informácie súvisiace s prechodom žiaka na SŠ.*

Situácia 2: Zatajenie zdravotného stavu dieťaťa.

Ako rodičia môžete mať rôzne pochopiteľné dôvody k zatajeniu zdravotného stavu dieťaťa. Môže za tým byť vaša zlá skúsenosť s riešením, priebehom a uplatňovaním integrácie v ZŠ, strata dôvery v inštitúcie a pod. Inou príčinou môžu byť vaše predstavy o náročnosti odboru, ktoré sa líšia od reality (napr. umelecké školy, konzervatóriá, zdravotné školy...). V tomto prípade je potrebné mať dostatok informácií o tom, čo musí vaše dieťa zvládnuť, aby naplnilo úspešne profil absolventa a zároveň neohrozilo svoje zdravie. Najväčším rizikom je samotné ohrozenie zdravia vášho dieťaťa (napr. pre neposkytnutie včasnej prvej pomoci pri epilepsii, cukrovke a pod.). Odporúčame držať sa rád odborníkov a priamo s nimi odkonzultovať prognózu zdravotného stavu vášho dieťaťa v súvislosti s budúcim štúdiom a zamestnaním.

Príklad: Žiak s dg. poruchy farbcitu (neschopnosť odlíšiť jednu zo základných farieb; v tomto prípade odtiene červenej a modrej) bol prijatý na školu umeleckého priemyslu, odbor reštaurátor. Na odborných hodinách si učiteľ všimol, že žiak obchádza spolužiakov a prosí ich o miešanie farieb. Informoval o tejto skutočnosti riaditeľa SŠ, ktorý následne kontaktoval rodičov a požiadal ich o doručenie výsledkov odborného vyšetrenia u oftalmológa so zameraním na farbcit. Následne pri osobnom pohovore rodičia priznali, že túto dg. majú všetci muži v rodine a vedeli o nej, no podcenili vplyv uvedenej diagnózy na zvládnutie štúdia, keďže ich syn mal o tento odbor veľký záujem.

Záver a odporúčanie: Daný žiak musel zmeniť študijný odbor. V takýchto prípadoch na základe skúseností odporúčame otvorenú a osobnú komunikáciu s vedením školy, individuálnu konzultáciu s kariérovým poradcom v základnej škole, spoluprácu s poradenským zariadením.

Situácia 3: Nesprávne posúdenie náročnosti štúdia rodičmi.

Niekedy máme ako rodičia jasnú predstavu o tom, akú školu by naše dieťa malo študovať a čo zvládne. Môže byť ťažké túto predstavu opustiť a hľadať alternatívu, zvlášť ak na to nevidíte dôvod. Ak však opakovane počúvate od kariérového, resp. výchovného poradcu, prípadne triedneho učiteľa argumenty proti vášmu výberu, je dôležité sa nad nimi zamyslieť a dohodnúť si konzultáciu. Dôležité sú tiež argumenty strednej školy pri osobnom stretnutí, ako aj objektívne informácie o možnostiach uplatnenia v praxi. Skúsenosti z praxe nám ukazujú, že ak žiak nezvláda štúdium pre jeho náročnosť, musí často meniť odbor alebo školu, čo vedie k prežívaniu neúspechu. Môže sa to odraziť na osobných i sociálnych problémoch v kolektíve, prípadne po skončení školy si ťažko nachádza uplatnenie.

Príklad: Žiak s vývinovými poruchami učenia bol prijatý na štúdium na bilingválne gymnázium. Vďaka doučovaniu prijímacie skúšky zvládol. Začal zlyhávať v priebehu prvého ročníka, štúdium cudzieho jazyka bolo pre neho už veľmi náročné, napriek tomu, že sa veľa hodín učil, výsledky tomu nenasvedčovali. Nastúpila u neho frustrácia a depresia. Vedenie gymnázia, ale aj psychiater odporučili zmenu školy.

Záver a odporúčanie: Absolvovať individuálne kariérové poradenstvo (žiak i rodičia), a to v dostatočnom časovom predstihu, zrealizovať predstavy s reálnymi schopnosťami dieťaťa.

Situácia 4: Rodič nepredloží žiadosť na integráciu dieťaťa v strednej škole.

Stáva sa to vtedy, ak rodič dieťaťa integrovaného v bežnej triede základnej školy nedostal informáciu, že treba podať žiadosť o integráciu aj na strednej škole. V tom prípade bude dieťa evidované a hodnotené ako bežný žiak, bez nároku na úpravu hodnotenia a klasifikácie, ako aj bez úpravy priebehu záverečnej, resp. maturitnej skúšky. Za roky poradenskej praxe sme sa stretli aj s tým, že rodič nechce dieťa integrovať, či už po zlej skúsenosti v ZŠ alebo z presvedčenia, že štúdium jeho dieťa zvládne. Často sa potom stáva, že dieťa nároky štúdia nezvláda, má ťažkosti a „bojí sa“ záverečnej skúšky, resp. maturity. Žiadať o integráciu v 4. ročníku je už pre takého žiaka neskoro, resp. vzniká podozrenie z účelovosti. Nech sú už vaše dôvody akékoľvek, radíme riešiť to s príslušným poradenským zariadením, ktoré má vaše dieťa v starostlivosti, ako aj s vedením vybranej SŠ čím skôr a nečakať do posledného ročníka základnej školy.

Príklad: Žiak s vývinovými poruchami učenia II. stupňa bol prijatý na štúdium na SOŠ, odbor cukrár a pekár. Rodičia na odporúčanie poradenského zariadenia hneď požiadali o integráciu, pretože si neboli istí, ako zvládne ich dieťa nároky štúdia. V priebehu prvých dvoch ročníkov sa ukázal výber školy a odboru ako veľmi vhodný, keďže žiak zvládal úspešne nároky štúdia i praxe. SŠ odporučila ukončenie integrácie, čo aj rodičia akceptovali. Žiak bol aj úspešným reprezentantom vo viacerých súťažiach. Zvládol maturitu v nadstavbovom štúdiu, bez úpravy, s veľmi dobrými výsledkami.

Záver a odporúčanie: Na tomto príklade chceme ukázať vhodný výber odboru pre žiaka so ŠVVP, ktorý bol výsledkom spolupráce kariérového poradcu s rodičmi a poradenským zariadením, ako aj so strednou školou.

Kapitola 5

Procesy podávania prihlášok a prijímacieho konania

Proces podávania prihlášok na SŠ a priebeh prijímacieho konania je upravený v § 62 – 71 zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon), ktorý stanovuje okrem iného termíny, podmienky a organizáciu prijímacieho konania a podmienky prijatia.

Termíny konania prijímacích skúšok na stredné školy pre daný školský rok sa zverejňujú:

- na webovom sídle Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) tu: <https://www.minedu.sk/terminy-konania-prijimacich-skusok>
- na webe Školské výpočtové strediská (ŠVS), v programe Proforient, v dokumente harmonogram prijímacieho konania <https://www.svs.edu.sk/proforient.aspx#harm>,
- aktuálne termíny prijímacieho konania vždy uvádza aj sprievodca školským rokom <https://www.minedu.sk/sprievodca-skolskym-rokom/> na príslušný školský rok.

Priebeh a organizácia prijímacieho konania pre školský rok 2022/2023:

Výchovný poradca **do 1. februára 2023** informuje uchádzačov a zákonných zástupcov nepľnoletých uchádzačov o týchto skutočnostiach:

- Zákonný zástupca vyplní len jednu prihlášku na vzdelávanie, na ktorej uvedie v poradí podľa záujmu najviac dva netalentové odbory a najviac dva talentové odbory.
- Poradie záujmu má len informačný charakter, uchádzač potvrdí rozhodnutie o nástupe na vzdelávanie v ktorejkoľvek zo škôl, na ktorú bol prijatý.
- Hodnotenie žiaka na prihláške potvrdzuje riaditeľ základnej školy.

Stredné školy zverejnia podmienky prijatia a kritériá prijímacej skúšky na štúdium vo všetkých odboroch vzdelávania **do 28. februára 2023**. **Termín podania (odoslania) prihlášky** pre všetky odbory vzdelávania je **20. marca 2023**.

Prihlášku, v ktorej je jedným zo zvolených talentových odborov odbor vzdelávania na **strednej športovej škole**, je nutné zaslať v čo najskoršom termíne od ukončenia hodnotenia žiaka za prvý polrok z dôvodu overovania športového výkonu, ktoré prebieha v termíne od 21. marca do 14. apríla.

Prihlášku možno podať:

- elektronicky (zadáva sa v systéme aScAgenda, eŠkola) bez elektronického podpisu občianskym preukazom, alebo
- v listinnej podobe na tlačive 056 MŠVVaŠ SR – Print (iedu.sk) **s podpismi oboch zákonných zástupcov**.

Prihláška je platná aj s podpisom jedného zákonného zástupcu, ak sa zákonní zástupcovia dohodli, že prihlášku podpisuje iba jeden zákonný zástupca a ak o tejto skutočnosti doručia riaditeľovi školy písomné vyhlásenie. Toto vyhlásenie rodiča sa prikladá k prihláške.

Termíny prijímacích skúšok: 21. marec – 14. apríl

overenie športového výkonu talentovou skúškou na stredných športových školách (SŠŠ)

1. úplný májový týždeň – 1. kolo, 1. termín:

- prijímacie skúšky (vrátane osemročných gymnázií)
- prijímacie skúšky a psychodiagnostické vyšetrenie pre SŠŠ

2. úplný májový týždeň – 1. kolo 2. termín:

- prijímacie skúšky (vrátane osemročných gymnázií)
- talentové skúšky a psychodiagnostické vyšetrenie pre SŠŠ

3. úplný júnový týždeň – 2. kolo prijímacích skúšok

Povinné prílohy k prihláške na strednú školu

- **Potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti na účel schopnosti študovať zvolený študijný odbor alebo učebný odbor:** predkladá len uchádzač o štúdium v tých študijných odboroch alebo učebných odboroch, ktoré ministerstvo školstva do 31. januára zverejní na svojom webovom sídle v časti „zoznam učebných odborov a študijných odborov, v ktorých sa vyžaduje zdravotná spôsobilosť“.⁶
- **Správa z diagnostického vyšetrenia vykonaného poradenským zariadením nie staršia ako dva roky:** predkladá len uchádzač so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- **Potvrdenie národného športového zväzu, že uchádzač je uvedený v zozname talentovaných:** predkladá len uchádzač, ktorý podáva prihlášku na vzdelávanie v strednej športovej škole.
- **Vyjadrenie lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore telovýchovné lekárstvo:** predkladá len uchádzač, ktorý podáva prihlášku na vzdelávanie v strednej športovej škole.
- **Potvrdenie o zmenenej pracovnej schopnosti:** predkladá len uchádzač so zmenenou pracovnou schopnosťou.
- **Vyjadrenie lekára so špecializáciou všeobecné lekárstvo o zdravotnej spôsobilosti študovať zvolený odbor vzdelávania:** predkladá len uchádzač so zdravotným znevýhodnením.
- **Potvrdenie o odbornom vzdelávaní a príprave žiaka v systéme duálneho vzdelávania, vydané zamestnávateľom, ktorý má so školou uzatvorenú zmluvu o duálnom vzdelávaní:** predkladá len uchádzač, ktorý podáva prihlášku na vzdelávanie v študijnom odbore alebo učebnom odbore, v ktorom sa odborné vzdelávanie a príprava poskytuje v systéme duálneho vzdelávania.
- **Kópie vysvedčení:** predkladá len uchádzač, ktorý bol z niektorého vyučovacieho predmetu na vysvedčení hodnotený slovné (v tomto prípade predkladá len vysvedčenie s príslušným slovným hodnotením), alebo ak nie je možné, aby základná škola, ktorú žiak navštevoval alebo navštevuje, potvrdila hodnotenie žiaka uvedené na prihláške.
- **Kópie diplomov alebo certifikátov, ktoré preukazujú umiestnenie žiaka v predmetovej olympiáde alebo súťaži (nepovinná príloha):** predkladá len uchádzač, ktorý uvádza v prihláške umiestnenie v predmetovej olympiáde alebo súťaži.

⁶ <https://www.minedu.sk/zoznam-ucebnych-odborov-a-studijnych-odborov-v-ktorych-sa-vyzaduje-zdravotna-sposobilost/>

Kapitola 6

Kde hľadať ďalšie informácie?

- <https://www.minedu.sk/sustava-studijnych-odborov-sr/>
Na stránke MŠVVaŠ SR sú zverejnené aktuálne študijné i učebné odbory stredných škôl pre daný školský rok. Ponuka jednotlivých odborov sa mení podľa požiadaviek trhu práce a požadovaných pracovných pozícií.
- <https://www.svs.edu.sk/prehlady.aspx>
Na stránke Školské výpočtové strediská sa rodič dozvie aktuálne zoznamy stredných škôl a ich odborov v danom školskom roku, kritériá prijímacích skúšok, naplnenosť škôl a možnosti štúdia. Tento program je dostupný u kariérového/výchovného poradcu na každej základnej škole. Rodič môže požiadať o sprístupnenie simulácie prijímacieho konania na zvolenej strednej škole, o ktorú má žiak záujem, a jeho zaradenie do poradia všetkých žiakov hlásiacich sa na túto SŠ podľa prospechu žiakov v posledných dvoch ročníkoch (resp. úspešnosti v Testovaní 9).
- <https://www.istp.sk>
Internetový sprievodca trhom práce poskytuje deťom zaujímavé informácie a prehľad, aké vzdelanie je potrebné na výkon jednotlivých zamestnaní, ktoré školy v regiónoch takého vzdelanie poskytujú, prípadne poradenstvo na plánovanie svojej kariéry.
- <https://www.trendyprace.sk>
Na tejto stránke nájdete informácie o potrebách trhu práce, uplatniteľnosti absolventov jednotlivých odborov stredných škôl, ale aj vysokých škôl a prognózu vývoja na trhu práce do roku 2025. Zber údajov je aktuálne zastavený a neplánuje sa ich aktualizácia.
- <https://www.sosrdcom.sk>
Program Výpomoc so srdcom v rámci svojich spoločensky zodpovedných aktivít realizuje sprostredkovateľský portál práce Profesia na zvyšovanie šancí ľudí so zdravotným znevýhodnením pri uplatnení sa na trhu práce. Po registrácii poskytuje prehľad o rôznych možnostiach zamestnania, s praktickými príručkami pre firmy aj uchádzačov.
- <http://www.corobim.sk/profesie/>
Online videoknižnica povolání pomôže deťom vytvoriť si reálnu predstavu, ako vyzerá práca vedeckého pracovníka, ITčkára, obchodníka, podnikateľky, živnostníka, remeselníčky, učiteľky, robotníka atď. Dozvie sa tiež, aké znalosti a zručnosti potrebuje pre konkrétne povolanie mať a akú školu vyštudovať. Vďaka krátkym videám získa prehľad o jednotlivých kariérových cestách, ktoré ľudia museli prejsť, a tým si bude môcť lepšie naplánovať tú svoju.
- <https://www.pruvodcerodice.cz>
Kniha českých autoriek Andrey Csirke a Petry Šnepfenbergovej „Jak spolu s dítětem zvládnout volbu povolání? Průvodce rodiče“ poskytuje inšpiratívne námety na premýšľanie a rozhovory s dieťaťom pri rozhodovaní o ďalšom štúdiu, resp. budúcom povolaní.

- <https://zmudri.sk/kurz/vyber-strednej-skoly>
Séria náučných videí pre žiakov i učiteľov na tému výberu školy a povolania.
- www.kamnastrednu.sk/
Nájdete tu informácie o stredných školách usporiadané podľa regiónu, ako aj informácie o dňoch otvorených dverí či videoprezentácie stredných škôl.
- <https://bratislavskykraj.sk/stredna-pre-mna/>
Prehľadné informácie o stredných školách v Bratislavskom samosprávnom kraji spracované atraktívnou formou vrátane možnosti stiahnutia brožúry v PDF formáte.
- www.uplatnenie.sk/
Informácie o uplatnení absolventov jednotlivých odborov vysokých a stredných škôl.

Zoznam skratiek

ADHD	porucha pozornosti s hyperaktivitou
CPP	centrum poradenstva a prevencie
DOD	deň otvorených dverí
IKT	informačno-komunikačné technológie
IVP	individuálny vzdelávací program
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
SOŠ	stredná odborná škola
SSŠ	stredná športová škola
SŠ	stredná škola
ŠVP	štátny vzdelávací program
ŠVS	školské výpočtové strediská
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ŤZP	ťažké zdravotné postihnutie
VŠ	vysoká škola
Z. z.	Zbierka zákonov
ZUŠ	základná umelecká škola

Zoznam použitých zdrojov

Blahovcová, Ivona. Kariérové poradenstvo v podmienkach základnej školy. Bratislava: MPC, 2015.

Groma, Marián. Kariérové poradenstvo a možnosti facilitácie kariérového vývinu nepočujúcich. Bratislava, 2012. ISBN 978-80-223-3297-2.

Hargašová, M. a kol. Výchovné poradenstvo a voľba povolania. Bratislava: RAABE, 2013. ISBN 978-80-8140-101-5.

Proforient. Školské výpočtové stredisko. [online]. Dostupné na: www.svs.edu.sk/proforient.aspx

Legislatíva

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý bol dňa 14. júna 2018 novelizovaný

Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 224/2022 Z. z. o strednej škole

Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 145/1996 Z. z. o prijímaní na štúdium na stredných školách

Usmernenie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky k prijímaciemu konaniu na stredné školy pre školský rok 2022/2023

Terminológia – slovník pojmov

Dieťa/žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa § 2 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) uvedený v písmenách k) až q) je dieťa alebo žiak, ktorý má zariadením poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, okrem detí umiestnených do špeciálnych výchovných zariadení na základe rozhodnutia súdu:

- k) **dieťa/žiak so zdravotným znevýhodnením** je dieťa/žiak so zdravotným postihnutím, dieťa choré alebo zdravotne oslabené alebo žiak chorý alebo zdravotne oslabený, dieťa/žiak s vývinovými poruchami, dieťa/žiak s poruchou správania,
- l) **dieťa alebo žiak so zdravotným postihnutím** je dieťa alebo žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami alebo s viacnásobným postihnutím,
- m) **dieťa alebo žiak chorý alebo zdravotne oslabený** je dieťa alebo žiak s ochorením, ktoré je dlhodobého charakteru, a dieťa alebo žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach,
- n) **dieťaťom alebo žiakom s vývinovými poruchami** je dieťa alebo žiak s poruchou aktivity a pozornosti; dieťa alebo žiak s vývinovou poruchou učenia,
- o) **dieťaťom alebo žiakom s poruchou správania** je dieťa alebo žiak s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej okrem dieťaťa alebo žiaka uvedeného v písmene n),
- p) **dieťaťom alebo žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia** je dieťa alebo žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti,
- q) **dieťaťom s nadaním alebo žiakom s nadaním** je dieťa alebo žiak, ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu, alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výsledky alebo mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja.

Individuálny vzdelávací program: Ak škola vzdeláva deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie prostredníctvom **individuálneho vzdelávacieho programu** alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. **Individuálny vzdelávací program (IVP)** pre dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo pre žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie vypracuje pedagogický zamestnanec poverený riaditeľom školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom a odborným zamestnancom školy a po konzultácii so zákonným zástupcom. IVP obsahuje úpravy jednotlivých častí školského vzdelávacieho programu podľa špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb

dieťaťa alebo žiaka, najmä úpravu obsahu, metód, foriem alebo spôsobu hodnotenia a spolupráce s odbornými zamestnancami (§ 7a ods. 2, 3 zákona 245/2008 Z. z.).

Kariérové poradenstvo je inkluzívny proces, ktorý umožňuje deťom a žiakom s rozmanitými potrebami nadobúdať zručnosti pre riadenie kariéry v rôznych vývinových štádiách tak, aby si dokázali utvárať zmysluplný osobný a spoločensky relevantný pracovný život.

Kompetencia je preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jedinca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie (§ 2 písm. t) zákona 245/2008 Z. z.).

Odbor vzdelávania alebo **skupina odborov vzdelávania** je ucelená forma vzdelávania v oblasti poznania, ktorá môže byť predmetom výchovy a vzdelávania, určená konkrétnymi cieľmi vzdelávania, vymedzeným obsahom, rozsahom vedomostí, schopností, zručností a dĺžkou vzdelávania a stupňom vzdelania, ktoré poskytuje; v stredných školách sa odbory vzdelávania členia podľa stupňa vzdelania, ktorý poskytujú, na učebné odbory a študijné odbory (§ 2 písm. w) zákona 245/2008 Z. z.).

Stupeň vzdelania je štátom uznaná úroveň vedomostí, zručností a schopností dosiahnutá úspešným absolvovaním uceleného vzdelávacieho programu ako predpoklad pokračovania v ďalšom vzdelávaní alebo uplatnenia sa na trhu práce (§ 2 písm. x) zákona 245/2008 Z. z.).

Submodul Proorient ZŠ⁷ plní funkciu komunikačného uzla (príjem a tvorba súborov školskej databázy žiakov pre výmenu údajov so Školským výpočtovým strediskom) a poskytuje komplexné informácie pri výbere strednej školy a odboru pre žiaka ZŠ, obsahuje aktuálne zoznamy stredných škôl a odborov v danom školskom roku, kritériá prijímacích skúšok, naplnenosť škôl a možnosti štúdia, umožňuje zistiť predbežné predpoklady prijatia žiaka na strednú školu, o ktorú má záujem, jeho zaradením do poradia všetkých žiakov hlásiacich sa na túto SŠ podľa prospechu žiakov v posledných dvoch ročníkoch (resp. úspešnosti v Testovaní 9). Nachádza sa na stránke školských výpočtových stredísk, je dostupný u každého kariérového poradcu v základnej škole.

Školská integrácia je výchova a vzdelávanie detí alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl a školských zariadení určených pre deti alebo žiakov bez špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb (§ 2 písm. s) zákona 245/2008 Z. z.).

Školský vzdelávací program je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách podľa školského zákona (§ 7 ods. 1 zákona 245/2008 Z. z.).

Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba je požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní pre dieťa alebo žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia alebo nadania, alebo jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti dieťaťa alebo žiaka a dosiahnutie

---

⁷ www.svs.edu.sk/proorient.aspx

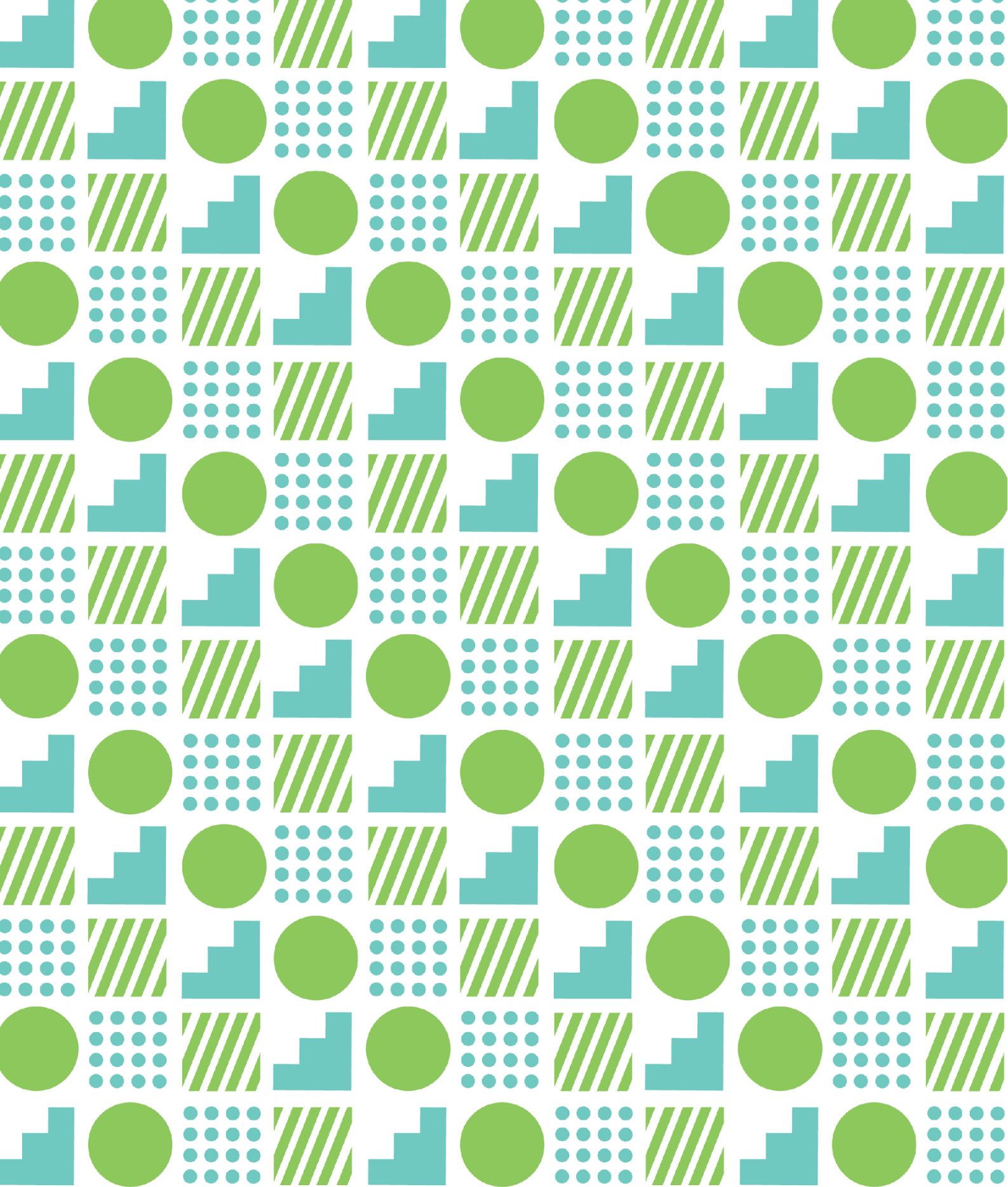

primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti (§ 2 písm. i) zákona č. 245/2008 Z. z.).

Výchovno-vzdelávacia potreba je požiadavka na zabezpečenie podmienok, organizácie a realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu spôsobom, ktorý primerane zodpovedá potrebám telesného, psychického a sociálneho vývinu detí alebo žiakov (§ 2 písm. h) zákona 245/2008 Z. z.).

Zdravotná spôsobilosť žiaka sa preukazuje pri prijímaní žiaka do učebného odboru alebo do študijného odboru, v ktorom sa vyžaduje zdravotná spôsobilosť, alebo pri zmene zdravotnej spôsobilosti počas štúdia (§ 39a ods. 1 zákona 245/2008 Z. z.). Zdravotnú spôsobilosť uchádzača o štúdium posudzuje lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo na účely schopnosti študovať zvolený študijný odbor alebo učebný odbor.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

ŠTANDARDY
NÁRODNÝ PROJEKT

Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie
k inklúzii a úspešnosti na trhu práce